

են, որ է ընդառաջ երթալ մեծ ու բաղձացուած Կարելիին, մերթ արշաւելով եւ մերթ ոգեկոչելով: Իրապաշտ արուեստը աշխարհակալութիւնն է Սոոյգին, իսկ խորհրդապաշտը՝ հրաւերն է Կարելիին: Եարճանեան անխոնջ հրաւիրեց զայն, եւ հրաւիրեց ամպրոպային շեփորով:

Եարճանեանի լեզուն գրաբարէն սերած Փոքր Հայքի լեզուն է, իսկական աշխարհաբարը, զոր թրքահայ գրագէտներուն մեծամասնութիւնը կը կիրարկէ: Վերջերս եղան մտաւորականներ որ այդ լեզուի ճակտին մէկ քանի մեղադրանք փակցուցին՝ բոլորովին յախուռն ու անարդար կերպով: Նախ զայն անուանեցին Պոլսոյ հայերէն. սխալ: Պոլսոյ հայերէնը, ճիշդ է, կը գործածեն *Կիկօն* եւ *Կաւոօշը*, եւ անոր գրականացած ու զտուած ձեւը կը գրէ Թէոդիկ, բայց այն աշխարհաբարը որ կ'արտահոսի Տիկ. Զապէլ Եսայեանի, Ռուբէն Զարդարեանի, Արտ. Յարութիւնեանի, Նոր Մխիթարեաններուն եւ միւս թրքահայ գրագէտներուն գրիչէն հեռի է պոլսահայերէն ըլլալէ. ան Եփրատէն Ալիս եւ Ալիսէն մինչեւ Վոսփոր տարածուող հայութեան մը բարբառն է գրաբարի արմատներէն ընծիւղած: Երկրորդ մեղադրանքը կը կայանար այդ լեզուն իրենց կողմէ ոչ ժողովրդական յորջորջելուն մէջ: Սակայն կրնայի՞ն մեզի ցոյց տալ լեզու մը որ ժողովրդական ըլլար ու հասկցուէր թէ՛ մշեցի, թէ՛ վանեցի, թէ՛ կարնեցի, թէ՛ սեբաստացի եւ թէ՛ կովկասահայ ժողովրդական զանգուածէն առհասարակ:

Այդպիսի ժողովրդական միակ լեզուի մը գոյութիւնը գոնէ մեզի անձանօթ է: Ամէն գաւառի ժողովուրդ իր լեզուն ունի, մերթ իրարու նման եւ մերթ տարբեր. եւ ամէն գաւառի ժողովրդական գրող այնչափ չի հասկցուիր հեռաւոր գաւառի մը ժողովուրդէն՝ որչափ կը հասկցուի ոչ ժողովրդական ըսուած մեր արդի աշխարհաբարը: Սունդուկեանի լեզուն Խարբերդի մշակին համար չինարէն է, իսկ Թլկատինցիինը՝ Թիֆլիզի հայ բանուորին համար հապէշերէն, թէպէտեւ երկուքն ալ ժողովրդական գրողներ ըլլան: Իմ գաւառս Ռ. Զարդարեանի ծննդավայրին